

ARBETSGRUPPEN FÖR ÖKAD RÖRLIGHET

Rubr. arbetsgrupp, inrättad genom beslut av rektor 2005-11-21, överlämnar härmed sina förslag, fördelade på två delrapporter, omfattande Mottagningsinfrastrukturen (Inresande), resp. Utresandeinfrastrukturen.

På arbetsgruppens vägnar

Claes G Alvstam
Ordförande

UTGÅNGSPUNKTER

Bolognaprocessen kommer att innebära en kraftig ökning av den internationella rörligheten, både bland studerande, lärare och teknisk-administrativ personal. Målsättningen är att GU skall vara ett internationellt orienterat, gott europeiskt universitet. Det är således en central uppgift att förbereda för ökad internationell rörlighet och att skapa en struktur som både underlättar och understödjer denna process. I fokus ligger studeranderörligheten, men den internationella rörligheten bland studenter underlättas även av att det skapas bättre förutsättningar för internationellt lärar- och forskarutbyte. TA-personalen är en grupp som ofta negligerats i internationaliseringsarbetet, trots att den är en nyckelgrupp, speciellt vad gäller den inledande kontakten med de utländska studenterna. Flera av gruppens förslag kommer därför att handla om vidareutbildning av denna personalkategori för att bättre kunna ta hand om inkommande lärare, forskare och studenter.

Gruppens arbete handlar om hur man skall reducera och eliminera hinder för ökad rörlighet. Dessa hinder kan vara:

- *fysiska /legala* (svårighet/omöjlighet att studera i andra länder);
- *tekniska* (ett komplicerat regelverk, bristande information mm);
- *ekonomiska* (kostnaderna för ett ökat studerandeutbyte - avgifter, resor, ökade levnadsomkostnader etc).

Därtill kommer de *mentala* hinder, som t.ex. rör osäkerheten inför att studera i andra länder.

Vår utgångspunkt har, när det gäller mottagningsinfrastrukturen, varit de internationella studenterna skall tas emot, sett utifrån vilka behov de har, inte med hänsyn tagen till varifrån de kommer eller vilka avtalsområden de tillhör. Således: alla internationella studenter bör ha tillgång till samma mottagningservice, oavsett om de kommer hit via avtal eller söker på egen hand till olika program eller fristående kurser.

När det gäller infrastrukturen för utresande, är det viktigt att den är förankrad på institutions- och fakultetsnivå och att den är inbyggd i den 'normala' utbildningsplaneringen. Möjligheten att studera utomlands skall inte ses som någonting 'extra', som skall kräva specialtilldelade resurser, utan skall vara en integrerad del av utbildningsutbudet och behandlas budgetmässigt därefter. Samtidigt är det viktigt att inse att ett rikt utbud av kursmöjligheter utomlands medför extrakostnader, och att det inte skall uppstå en administrativ eller ekonomisk motsättning mellan utlandsstudier och traditionella studier.

I de båda delrapporterna återfinns ett antal konkreta förslag till hur infrastrukturen kan stärkas och konsolideras på såväl central som fakultets/institutionsnivå i syfte att eliminera, eller åtminstone begränsa, de olika existerande barriärerna för ökad rörlighet på ett bolognaanpassat universitet.

Delrapport 1: Mottagningsinfrastrukturen

Gruppen konstituerades i månadsskiftet februari/mars och har haft tre gemensamma möten, 22 mars, 20 april och 1 juni. Inför det första mötet utsändes ett förslag till strukturering av arbetet av gruppens ordförande, professor Claes G Alvstam, Handelshögskolan. Dessutom genomförde gruppens koordinator, Michelle Coldrey vid Handelshögskolans utlandsavdelning möten med gruppens medlemmar kring vilka förväntningar som de enskilda fakulteterna hade på det kommande arbetet. Med utgångspunkt från diskussionerna under det första mötet formulerades en preliminär arbetsordning, där inledningsvis frågor kring studentmottagningens infrastruktur fick första prioritet. Nedan följer ett förslag till hur mottagningen av inkommande utländska studenter skall organiseras.

Följande personer deltog i arbetet:

Claes G Alvstam, HHFN (ordf), Kerstin Ahlskog Arbæus, HFN, Ingela Elofsson, IO, Mona Franséhn, SFN, Charlotta Hanner Nordstrand, NFN, Bent Jørgensen, IO, Catharina Langendorf, GF, Anki Leissner, KFN, Ulf Sjöstrand, KFN, Ann Strömberg ITU, Stig-Magnus Thorsén, UFL, Gunnar Tobin, SA, Ásdís Vidarsdóttir, UFN, Caroline Öhman, GUS, Handelshögskolans utlandsavdelning: Michelle Coldrey (t o m 31 maj); fr.o.m. 1 juni: Karin Dejke, Catharina Miklin, Helena Sjöholm.

Inledning

I dag är det vanligt att skilja mellan studenter som kommer inom ramen för organiserat utbyte och s.k. 'free movers'. Definitionen av denna senare grupp är inte självklar, och bör vara gemensam över fakultetsgränserna. Därtill kommer sådana utländska studerande som är antagna inom ramen för det svenska systemet och som därför tekniskt inte har behandlats som utländska studerande trots att de ofta har större behov av hjälp och stöd än Erasmus-studerande. Ett exempel på denna grupp har varit studerande vid Handelshögskolans 'Integrated Master's Programmes' på 'Graduate Business School.' Studenter inom ramen för olika organiserade utbyten har i dag vissa ekonomiska och praktiska förmåner som inte 'free movers' har tillgång till. En utgångspunkt för vår gruppens arbete har varit att visserligen kommer det mer reglerade studerandeutbytet säkert att öka, inte minst på master-nivå, men att det alltid kommer att finnas en grupp 'free movers'. Det är heller inte helt säkert att alla studerande önskar ett mer detaljreglerat utbyte av det slag som planeras på många fakulteter, utan många vill behålla en hög grad av flexibilitet inom ramen för den ökade rörligheten. Därför är det betydelsefullt att skapa en organisation som tar hänsyn till båda dessa kategorier.

Det är viktigt att kunna bedöma den förväntade absoluta omfattningen av alla kategorier studerandeutbyten. Därför måste statistiken över inkommande utländska studerande med avseende på kategori och ursprungsland standardiseras och göras lättare tillgänglig.

En kraftig ökning av utländska studerande aktualiserar även frågor som rör studentinflytande. Skall institutionsstyrelseprotokoll översättas till engelska? Hur hanteras överklagande av examination etc?

Även om det kan vara en god utgångspunkt att svenska och internationella studenter skall behandlas lika, riskerar en sådan norm att bli 'det godas fiende'. De utländska studenterna har ett antal behov och problem som de svenska studenterna inte möter normalt och som måste hanteras för att GU skall kunna leva upp till sin strävan att bli en attraktiv studieort på europeisk nivå, trots perifert geografiskt läge och otacksamma klimatförutsättningar. Vidare

har de icke-europeiska studenterna i många avseenden ett större beroende av hjälp och stöd än studenter från EU/EES.

FÖRSLAG: STARKARE, SAMLAD MOTTAGNINGSORGANISATION

Även om det är viktigt att det dagliga internationaliseringsarbetet skall bedrivas så nära utbildningsverksamheten som möjligt, dvs. på institutions- och fakultetsnivå, finns det ett antal funktioner som helst bör organiseras på central nivå inom GU.

Den organisation som existerar i dag för mottagning av inkommande internationella studenter, gästforskare, konferensdeltagare etc. upplevs som otydlig. I dag är alldeles för många enheter inblandade. Det finns behov av *ett starkt international office* med ansvar för hela den praktiska mottagningsinfrastrukturen. Det finns stora samordningsmöjligheter härvidlag mellan dagens 'Exchange Student Services' vid Studentavdelningen, dagens 'International Office' och Forsknings- och Innovationservice vid Externa relationer, samt aktiviteter som nu organiseras inom Konferens- och serviceavdelningen. Därtill kommer det nyligen framlagda förslaget om en 'international desk' för internationella gästforskare, som, i den mån det förverkligas, också skulle passa in inom ramen för samma organisation. Många av de praktiska frågorna kring mottagning, t ex bostad, försäkring, viseringsärenden, är likartade, oavsett individens ålder eller akademiska status.

Det bör således finnas en stark sammanhållen organisation för mottagning av utländska studerande, samt för inkommande lärare, forskare och post-doc-studenter inom bl.a. Marie Curie-avtal, samt TA-personal. Denna skall vara centralt lokaliserad och ha ett generöst öppethållande, samt om möjligt även upprätthålla en viss jourfunktion. Närmare samordning med Chalmers Tekniska Högskola bör också övervägas.

Inom den organisatoriska ramen för en central studentmottagning skall rymmas en rad olika uppgifter. De viktigaste är:

- Generell information om att studera i Sverige och i Göteborg;
- Bostad: Tillgång, standard, läge, prisnivå;
- Försäkringar; sjuk- och hälsovård; migrationsärenden;
- Språkstudier;
- Fritid, sociala aktiviteter.

Information om Sverige och Göteborg

Vi skiljer mellan två typer av information - aktiv och passiv - där den aktiva informationsverksamheten består i marknadsföring av GU på studentmässor och -utställningar och ett aktivt uppsökande arbete. Den passiva informationsverksamheten innebär att ha ett omfattande och varierande informationsmaterial tillgänglig för de studenter och gästforskare som efterfrågar sådant. T.ex. ger International Office ut den årliga skriften 'Guide for Visiting Staff'. Både aktiv och passiv information kan ske via en rad olika kommunikationskanaler. Nära samarbete bör ske med professionella organisationer som 'Business Region Göteborg', Göteborg & Co., Västsvenska Industri- och Handelskammaren m.fl.

Informationen (på engelska, och gärna även på ytterligare ett antal stora språk) på GU:s hemsida om hur man söker information bör bli tydligare och vara lätt att hitta oavsett vilken fakultet man tillhör. Denna fråga bör även diskuteras av språkpolicygruppen.

Bostäder

Studentbostadstillgången är bättre i dag än för några år sedan, men det är fortfarande en rad problem som måste lösas. Olika utländska studerandegrupper ställer olika krav på standard. Genomgående finns kritik mot alltför höga bostadskostnader. GU kommer att behöva en högre andel studentrum/-lägenheter och ett bättre avtal med SGS. I samarbete med SGS och övriga aktörer på bostadsmarknaden (Boplats Göteborg, Studentforum etc.) borde skapas en flexibel organisation för att bättre möta olika typer av behov. Det gäller även korttidsuthyrning, eftersom det kan antas att korta vistelser, t.ex. 5-10 veckor, kommer att öka, när det i dag är vanligast att stanna minst en termin. Den samlade organisationen för bostäder för gästforskare, inkommande lärare och TA-personal med familjer bör också förstärkas ytterligare. Det arbete som i dag läggs ned på institutionsnivå är personalmässigt betungande, och blir ofta onödigt dyrbar, eftersom det många gånger handlar om att finna en snabb lösning på ett akut bostadsproblem. En samlad organisation – gärna även tillsammans med CTH - skulle öka den professionella kunskapen om den aktuella situationen på den lokala bostadsmarknaden, och öka kompetensen att även förutse kortsiktiga förändringar vad gäller utbud och efterfrågan.

Det centrala beslutet att lägga ut GU:s gemensamma kostnader för studentbostäder på de institutioner/fakulteter som har internationella studenter boende via GU-avtal har varit kontraproduktivt, och upplevs av de berörda som oacceptabelt och motstridigt i relation till Bologna-processen. Här 'bestraffas' de institutioner som lyckats attrahera internationella studenter, samtidigt som studenterna själva betalar samma hyra som de övriga till SGS. Dessa kostnader bör hanteras på central nivå, och frågan måste lösas på ett smidigare sätt.

Försäkringar, sjuk- och hälsovård; rättsskydd; viseringsärenden, uppehållstillstånd mm.

Det finns i dag ett någorlunda välfungerande nätverk för Erasmus/Sokrates-studenter (t.ex. 'Student In'-försäkringen), men den ökade rörligheten kommer, som nämndes ovan, att innebära ökat antal free-movers samt utländska studenter som blivit antagna inom det svenska utbildningssystemet. Stora skillnader råder vad gäller regelverket för olika nationaliteter. I vissa extrema fall betalas i dag utländska studenters sjuk- och tandvårdskostnader mm ur enskilda institutioners utbildningsbudget. Kunskapen om rättsskydd, juridisk hjälp, skattefrågor, stipendier, möjlighet till avlönat extraarbete mm. bör också finnas centralt. I den samlade mottagningsorganisationen bör således finnas den bästa expertkunskapen kring regelverk för EES-medborgare och andra. Administrationen kring viseringar, intyg, förlängning av uppehållstillstånd mm har ökat kraftigt, och det krävs ett bättre utbyggt nätverk för kontakter med Migrationsverket, utländska ambassader och konsulat i Sverige, svenska ambassader utomlands osv.

Generellt är beredskapen bättre vad gäller studerande än för inkommande lärare och TA-personal, samt deras familjer, något som uppmärksammats i förslaget om inrättande av en särskild 'international desk' för utländska gästforskare. Samordningsfördelarna mellan grundutbildningsstuderande och gästforskare är stora, men organisationen bör även uppmärksamma speciella frågor som rör t.ex. barnomsorg, arbetsmöjligheter för 'medföljande' etc. Dessa senare frågor kan även beröra grundutbildningsstuderande med försörjningsansvar.

Språkstudier

Häri inbegripes inte bara förbättrade möjligheter att parallellt med de egentliga studierna också kunna få elementära kunskaper i svenska, utan även att kunna förbättra sin hör- och läsförståelse samt skriftliga språkfärdighet vad gäller engelska. För många studenter är det naturligt att intressera sig för svenska språket, speciellt den grupp som avser att stanna mer än en termin. Det finns också en viktig social dimension vad gäller studierna i svenska, eftersom det blir en naturlig träffpunkt mellan olika grupper av utländska studenter. I dag kan inte alla studenter som vill börja läsa svenska beredas plats, vilket ger en dålig signal till de nyanlända. Samtidigt är bortfallet stort, eftersom många inser att det kan vara svårt att kombinera med de ordinarie studierna. Därför krävs en flexibel organisation, som gör det möjligt att studera på olika nivåer och med olika studietakt under olika perioder. Det skall givetvis också finnas en brett utbud av frivilliga kvällskurser/sommarkurser om svensk kultur, politik och samhällsorganisation. Organisationen och finansieringen av dessa kurser bör diskuteras som en naturlig komponent i förverkligandet av GU:s internationaliseringspolicy

Eftersom engelska kommer att vara det genomgående undervisningsspråket för flertalet utländska studenter, är det viktigt att hålla i minnet att den allmänna kunskaps- och färdighetsnivån i engelska måste höjas. Det bör kunna ges kurser i engelska anpassade för studerandegrupper med olika språkbakgrund, och med speciell inriktning på olika typer av fackspråk och författande av akademiska texter. Den ökade kostnaden för sådana kurser kan lätt 'räknas hem' genom bättre genomströmning och bättre studieresultat.

Institutionernas TA-personal bör erbjudas möjligheter till språkkompetensutveckling, inte minst när det gäller facktermer kring utbildningen - inte bara på engelska, utan även i de stora europeiska språken.

Fritid, sociala aktiviteter

Den första mottagningen är viktig. Det gäller att hitta en smidig form för att snabbt lösa de praktiska problem som rör själva ankomsten och den första veckan i Sverige ('Arrival day - arrangemangen'). I princip bör den mottagande organisationen ha en '24-timmarsservice' under den korta tid kring terminsstart då de flesta studenter anländer. Mottagning på flygplatsen och transport till bostad kan upplevas som alltför 'lyxigt', men det borde ändå gå att hitta en form där de inkommande studenterna snabbt och smidigt kan finna vägen till sitt boende och skriva under sitt bostadskontrakt. Här bör samarbetet med studentkårerna kunna utvecklas ytterligare. Man kan mer använda sig av de egna studenterna som faddrar, för att hämta vid flygplats osv.

De 'Welcome programmes', 'Freshman week' - arrangemang, 'International Evenings' m.fl. som finns i dag upplevs som mycket bra och bör finnas kvar och förstärkas. Inte minst är de viktiga genom att olika former av information kan samordnas via ett sådant program. Därutöver är det symboliskt viktigt att anordna 'receptions' under värdskap av Rektor, Göteborgs Stad osv.

Studentorganisationerna bör få utvidgade resurser för anordnande av utflykter, resor inom Sverige, fester, 'internationella caféer', 'student buddy'- verksamhet, skapande av faddernätverk etc.

Delrapport 2: Utresande

I denna andra del koncentreras arbetet till frågor som rör underlättande av utresandet. Detta gäller såväl studerande, lärare som TA-personal. Gruppen har haft tre gemensamma möten: 10 oktober, 13 november och 11 december.

Följande personer har deltagit i arbetet:

Claes G Alvstam, HHFN (ordf), Kerstin Ahlskog Arbæus, HFN, Ingela Elofsson och Marlene Nordqvist, IO, Mona Franséhn, SFN, Charlotta Hanner Nordstrand, NFN, Catharina Langendorf, GF, Anki Leissner, KFN, Annelie Hyllner, SA, Victoria Nilsson Lissvall, ITU, Ilse Hakvoort, UFN samt Handelshögskolans utlandsavdelning: Karin Dejke, Catharina Miklin, Helena Sjöholm.

Inledning

Genomförandet av 'bologna-anpassningen' kommer att ställa ökade krav på att den enskilda institutionen/fakulteten skall kunna erbjuda fasta möjligheter till internationellt utbyte inom såväl programutbildningar som på högre nivåer av fristående kurser. Enskilda institutioner/fakulteter kommer att behöva ingå i större internationella nätverk och strategiska allianser; det kommer att ställas krav på synliggörande av utbildningens kvalitet i form av deltagande i internationella ackrediteringssystem, medverkande i rankingsystem etc. Vidare kommer fler och fler studerande att vara intresserade av 'double degrees', 'joint degrees' och liknande partnerarrangemang mellan GU och ett utländskt universitet.

Kostnader för ökad internationalisering

Trots att internationaliseringsarbetet har bedrivits under lång tid vid GU betraktas fortfarande kostnaderna som något extra tillkommande utöver den reguljära verksamheten. Det är viktigt att de särskilda kostnaderna för det internationella utbytet byggs in i de vanliga kursbudgetarna, och att det samtidigt tas för givet att det internationella utbytet medför extrakostnader, vilka inte skall ses i motsättning till undervisningskostnader på hemmaplan. För att kunna åstadkomma detta på fakultets-/institutionsnivå krävs tydligare riktlinjer från GU:s ledning att begreppet 'internationalisering' skall vara en del av den vardagliga verksamheten.

Lärarytbytet

Grundfrågan är hur man skall kunna åstadkomma en ökning av antalet utresande lärare. Den institutionella ramen i form av program inom Erasmus, Linnaeus-Palme etc. existerar redan. Det saknas inte ekonomiska förutsättningar i form av resa och uppehåll mm. Ändå inskränker sig antalet till ca 50 per år om man endast räknar med den grupp som administreras via International Office. Därutöver sker ett antal utbyten på fakultets- och institutionsnivå. Gruppen är enig om att de existerande incitamenten inte räcker, utan ytterligare insatser måste göras. Ett nyckelproblem är att det normalt inte sker någon nedsättning i tjänsten för undervisning utomlands. Så bör ske, eftersom undervisning på ett utländskt partneruniversitet inte skall ses som något 'extraerbjudande', utan borde kunna betraktas som en lika naturlig del av den egna tjänsten som undervisning på hemmaplan. Medel bör avsättas i budget för ett preliminärt antal utbyten per år. Vidare bör det vara en tydligare merit vid tjänstetillsättningar att ha undervisat på ett utländskt universitet. Det bör också finnas möjlighet att få ytterligare stöd, t ex för språkgranskning av undervisningsmaterial för de lärare som så önskar.

Aktiviteten att sända ut egen lärarpersonal kan, förenklat uttryckt, ha tre, delvis överlappande målsättningar:

- att lära av en framgångsrik universitetsinstitution;
- att rekognoscera möjligheterna för ett framtida ömsesidigt utbyte genom att undersöka möjligheten att locka partneruniversitetets lärare till GU;
- att bygga upp kurser på partneruniversitetet inom den egna specialiteten.

FÖRSLAG: SAMORDNAD INFORMATION I ETT SÄRSKILT PROJEKT FÖR ATT ÖKA ANTALET UTRESANDE LÄRARE/TA-PERSONAL

Nedan följer några åtgärdsförslag:

- Tydlig signal från universitets- och fakultetsledning att detta är ett prioriterat område;
- Del av en gemensam policy på fakultetsnivå;
- Generell kampanj för att synliggöra möjligheten, t ex i form av en informationsdag där enskilda partneruniversitet presenteras;
- Disponibla timresurser avsätts för kampanjen;
- Varje fakultet/institution väljer ut ett antal lämpliga utbytespartners utifrån kriteriet att det bör vara ett utbyte med långsiktigt uthålliga möjligheter och passa väl in som komplement till den givna kurs-/programstrukturen på hemmaplan;
- Riktad kampanj till lämpliga personer;
- Föreslagen paketlösning, inkluderande, förutom resa och uppehälle, erbjudna utvecklingsresurser för uppbyggande av nya kurser/föreläsningsserier, nedsättning i tjänsten, lösning av vikariefrågan på hemmaplan, språkstöd i form av träning att undervisa på främmande språk och stöd till språkgranskning av undervisningsmaterial.

Beroende på den enskilda fakultetens struktur kan huvuddelen av initiativet ligga på en gemensam fakultetsnivå eller delegeras direkt till institutionsnivån.

Den långsiktiga målsättningen bör vara att resan skall resultera i ett ömsesidigt utbyte, som under en treårsperiod skall ha utvecklats till en reguljär, dubbelriktad förbindelse. Om så sker skall budgetmedel avsättas på samma premisser som för de egna kurserna.

Det finns redan i dag ett existerande ramavtal för utlandskontrakt och riktlinjer för anställningsvillkor vid tjänstgöring utomlands, det s k URA-avtalet. Detta avtal är mycket flexibelt och ger utrymme för individuellt anpassade lösningar. Detta avtal bör generellt ligga till grund för varje lärare som tjänstgör på våra partneruniversitet.

Internationellt utbyte för TA-personal

Trots att den teknisk-administrativa personalen, såväl på institutionerna som i centrala funktioner, t ex bibliotek, inte sällan är den kategori som har de flesta kontakterna med utländska studenter eller återkommande svenska studenter, är det en grupp anställda som i mycket liten utsträckning sänds utomlands för kunskaps- och informationsutbyte, samt allmän kompetensutveckling. Denna kompetensutveckling kan se ut på olika sätt, men bör alltid vara tydligt riktad mot de specifika frågor som rör den enskilda personens arbetssituation. Ett institutionellt ramverk för 'staff exchange' existerar inom bl.a. Santander-gruppen och ett par administrativa utbyten har genomförts vid universitetet men mycket återstår att göra. Gruppen menar att här behövs riktade kampanjer i form av konkreta förslag om studieresor till lämpliga partneruniversitet. Vidare bör, liksom i fallet lärarpersonal, göras en

helhetslösning i form av tjänstenedsättning, lösning av vikariefrågan etc. Förstärkt språkundervisning för expeditivsvakter, skrivningsvakter, receptionister m.fl. bör också ingå i kampanjen.

Även inom denna personalkategori bör URA-avtalet tillämpas.

FÖRSLAG: TYDLIGARE SAMORDNING AV ORGANISATIONEN KRING EXISTERANDE UTBYTESAVTAL; MARKNADSFÖRINGSAKTIVITETER

De formella utbytesavtalen över fakultetsgränserna

Förutom de tidigare existerande aktiviteterna rörande marknadsföring, avtalssamordning, återrapportering, stödfunktioner, allmän information etc., bör nu tillfället tas i akt för att ytterligare förstärka organisationen på såväl central, som på fakultetsnivå för att kunna ge mer aktiv, tydligare, och allmänt mer handfast information till institutionsnivån.

Vad gäller skapandet av nya avtal har GU med jämna mellanrum arrangerat särskilda 'dekan-resor' under Rektors ledning. Syftet har varit att komplettera existerande avtal med nya, samtidigt som samarbetet över fakultetsgränserna skall stimuleras. Initiativet har varit riktigt, men dessa resor för förberedas betydligt mer konkret och systematiskt än vad som hittills har varit fallet. Detta gäller inte minst hur resan skall ingå i den enskilda fakultetens internationaliseringsstrategi och vilka målsättningar som skall uppfyllas.

Det hittillsvarande arbetet att samordna de existerande avtalen över fakultetsgränserna har inte varit tillräckligt effektivt. Det har i stor utsträckning byggts på att den avslutande partnern själv rapporterar avtal, alternativt annonserar sådana avtal i samband med allmänna enkäter osv. Det måste finnas en mer aktiv användning av fakultetsövergripande avtal i syfte att bättre kunna identifiera inom vilka områden andra universitet finner det vara attraktivt att samarbeta med GU. Registret IKON är en databas över existerande samarbetsavtal, i vilket varje fakultet/institution föreslås ha en kontaktperson med ansvar för kontinuerlig uppföljning och revidering. Detta register bör därmed kunna användas mer aktivt för att strategiskt planera olika partneravtal och för att leta nya kontakter. Likaså bör återrapporteringssystemet STARS utvecklat av Lunds och Linköpings universitet, övervägas som administrativt stödsystem även för GU. LADOK-systemet måste bättre anpassas för att snabbt kunna urskilja olika kategorier av utbytesstudenter.

Marknadsföringsaktiviteter – 'best practice'

Vad gäller försöken att uppmuntra fler svenska studenter att läsa utomlands finns några exempel på aktiviteter som kan kopieras: Handelshögskolan har sedan några år tillbaka genomfört ett årligt tvådagarsarrangemang, 'International Days', där de gästande studenterna får möjlighet att marknadsföra sina hemuniversitet tillsammans med de svenska studenter som återvänt efter vistelse på dessa institutioner. Samtidigt har man bjudit in ett antal gäster från näringsliv och internationella organisationer för att illustrera olika former av internationellt arbete. Arrangemanget har varit framgångsrikt och har sannolikt bidragit till att antalet utresande studenter från Handelshögskolan har ökat.

Studerandeinflytande och demokratiaspekter

I takt med att internationaliseringsarbetet mer och mer övergår till att bli en del av den normala, vardagliga verksamheten ökar behoven av och kraven på att de studerande skall få

insyn i och inflytande över studiernas upplägg och genomförande på partneruniversitetet. Generellt gäller att värdinstitutionens regler gäller för utbytesstudenter, men i sådana fall där utlandsstudierna är en del av utbildningsplanen och en integrerad del i studierna på hemmaplan bör det ingå i avtalet mellan GU och den utländska partnerinstitutionen en beskrivning av på vilka sätt studerande kan få insyn i planeringen och genomförandet av de kursmoduler som läses utomlands. Ansvar för att detta genomförs bör ligga på den avsändande institutionen. Likaså bör de studerande få insyn i utvärderingen av studerandeutbytet med enskilda institutioner och ges inflytande i återkopplingen från hemmainstitutionen.

SLUTORD

Ett helhetsgrepp måste tas för allt som rör internationalisering och dess behov av ökade resurser under de närmaste åren. Om Bolognareformens intentioner skall ha en chans att kunna genomföras krävs *ökade resurser* till universitetets internationaliseringsarbete (t.ex. till att utforma ett starkt International Office med samlade resurser, till ökade kostnader för att komma tillrätta med ”gratisarbetet” i samband med lärarutbyten, till marknadsföring mm). Genom införandet av en avancerad nivå, där många kurser ges på engelska, kommer sannolikt rörligheten att öka betydligt. Detta leder automatiskt till ökad arbetsbörda och ökade kostnader.

Ökade finansiella resurser hjälper dock inte om det inte finns en tydlighet vad gäller avgränsning av ansvaret mellan olika beslutsnivåer för det praktiska genomförandet av Bolognaprocessen. Ett starkt centralt 'International Office' bör koncentreras på det praktiska innehållet i mottagningsinfrastrukturen, samt samordningen av de formella utbytesavtalen, medan det faktiska ansvaret för utresande-organisationen, dvs det praktiska genomförandet av utbytet, inklusive riktade marknadsföringsaktiviteter, bör ligga på högst fakultetsnivå.